

15. február 2017

Trh práce pomáha príjmom rozpočtu

Prognóza daňových a odvodových príjmov na roky 2016 až 2020 (február 2017)

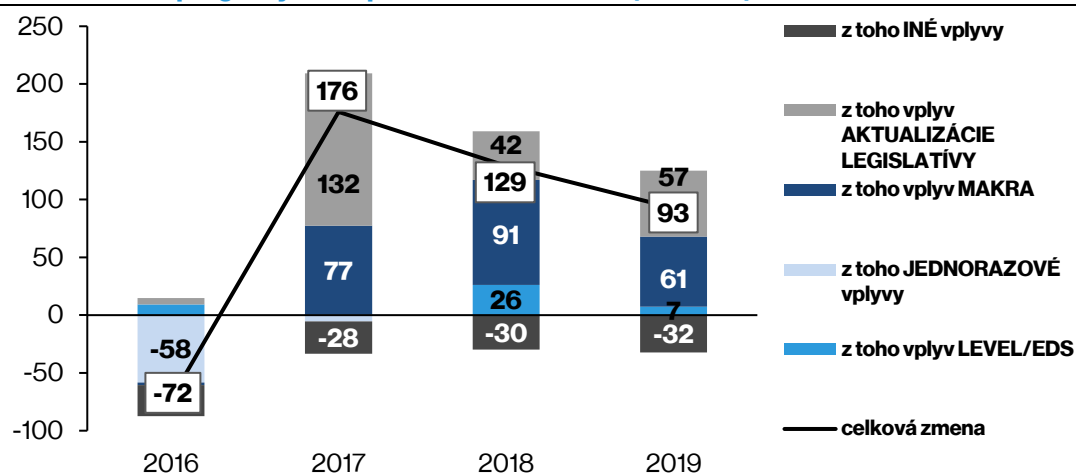
Jaroslav Bukovina

V horizonte rokov 2017 až 2019 zvyšujeme odhad daňových príjmov v rozpätí od 93 do 176 mil. eur (0,1 až 0,2 % HDP). Hlavnými zdrojmi aktualizácie prognózy sú pokračujúci pozitívny vývoj na trhu práce a legislatívne zmeny. Odhad daňových a odvodových príjmov za rok 2016 upravujeme oproti novembrovej prognóze smerom nadol o 72 mil. eur (0,1 % HDP). Dôvodom je najmä nižší výber firemnej dane a jednorazový vplyv vyššieho objemu uzatváraných kontrol nadmerných odpočtov u dani z pridanej hodnoty. Na druhej strane sa však zlepšuje úspešnosť výberu DPH, keď v treťom kvartáli minulého roka dosiahla dokonca pokrízové maximum.

Vyššie verejné príjmy na horizonte 2017 až 2019

Na základe najnovších informácií o výbere daní a odvodov a aktuálnej makroekonomickej prognózy **v rokoch 2017 až 2019 zvyšujeme daňové a odvodové príjmy¹ o 93 až 176 mil. eur.** Za veľkou časťou zvýšenia stojí pozitívnejší vývoj makroekonomickeho prostredia, najmä trhu práce. Zrušenie stropu pre zdravotné odvody od roku 2017 zvyšuje výnos čiastočne kompenzovaný zrušením daňovej licencie od roku 2018. Za vlašajší rok 2016 znižujeme odhad daňových príjmov o 72 mil. eur. K poklesu prispieva najmä korporátna daň (-128 mil. eur), ktorú čiastočne kompenzoval vyšší výber dane z príjmu fyzických osôb (31 mil. eur) a zdravotných odvodov (20 mil. eur).

Graf 1: Zmena prognózy daní oproti novembru 2016² (v mil. eur)



zdroj: IFP, UloziskoIFP

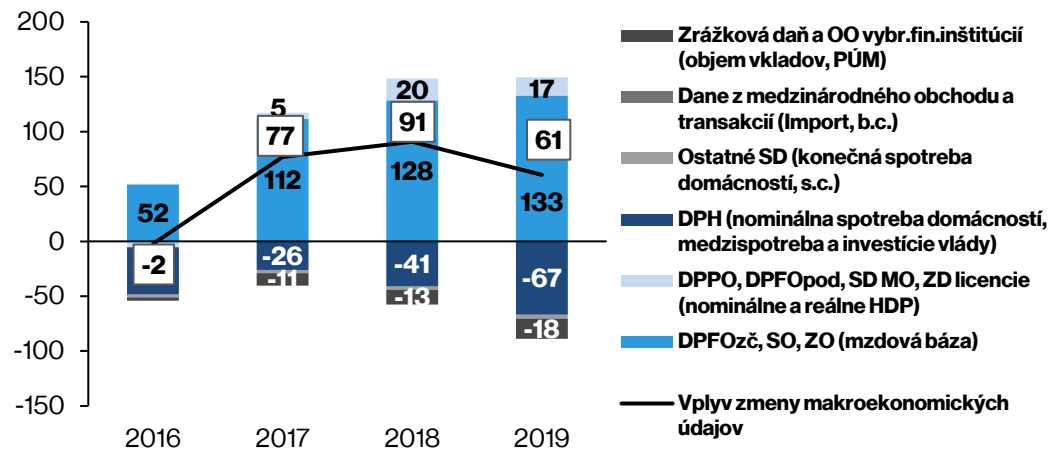
Trh práce naďalej prispieva k rastu daňových príjmov

Aktualizovaný odhad vývoja ekonomiky prispieva k zvýšeniu odhadu daňových príjmov od roku 2017. Hlavným faktorom je **vyšší rast trhu práce**. Naopak výnos DPH mierne korigujú nižšie investície verejnej správy z dôvodu nižšieho čerpania EU fondov v novom programovom období. Zníženie úrokových sadzieb bankových vkladov pôsobí na aktualizáciu výnosu zrážkovej dane.

¹ Ďalej len daňových príjmov

² Rozdelenie jednotlivých vplyvov vychádza z manuálu na vyhodnotenie prognóz

Graf 2: Vplyv makroekonomickej prognózy na odhad daní³ (v mil. eur)

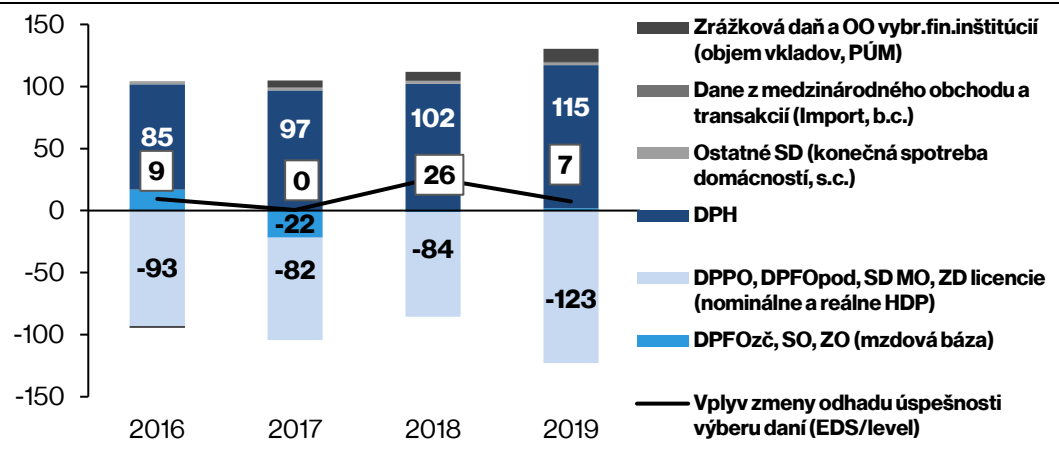


zdroj: IFP, UloziskoIFP

Úspešnosť výberu DPH pokračuje

V porovnaní s novembrom minulého roka úspešnosť výberu daní (Graf 3) prináša len mierne dodatočné výnosy. **Pozitívny vývoj DPH môžeme pripísať rastúcej úspešnosti výberu.** Naopak, zníženie efektívnej daňovej sadzby (EDS) u firemnej dane odráža nižší predpoklad rastu ziskovosti, ktorá nie je hlavnou východiskovou bázou korporátnej dane⁴. Zmena bázy je štandardne zachytená prostredníctvom vplyvov makroekonomického vývoja (Graf 2). V prípade DPPO sa vývoj ziskovosti nepremiata do makroekonomických vplyvov, ale kvôli rozdielnej východiskovej báze neštandardne do zmeny odhadu EDS.

Graf 3: Vplyv zmeny odhadu úspešnosti výberu (EDS) na prognózu daní (v mil. eur)



zdroj: IFP, UloziskoIFP

Normalizácia rastu ziskovosti koriguje výnos korporátnej dane nadol

Tempo rastu ziskovosti firiem sa v treťom kvartáli 2016 spomalilo a po prvýkrát od februára 2014 spôsobuje zníženie prognózy firemnej dane oproti prechádzajúcej prognóze. Pokles výberu nastal už v konečnom vyrovnaní korporátnej dane za rok 2015. Skutočný výnos bol o 46 mil. eur nižší, než sme čakali v novembri minulého roka. **Výrazný pokles aktuálneho výnosu v roku 2016 v porovnaní s novembrovým predpokladom (-128 mil. eur) je dôsledkom nižšieho rastu ziskovosti a aktualizovaných očakávaní firiem odzrkadľujúcich sa v rastúcich preddavkoch inak.**⁵ Od roku 2018 prispieva k nižšiemu odhadu DPPO aj zrušenie daňovej licencie (BOX 1).

³ Dane sú zaradené do jednotlivých kategórií podľa toho, ktorý makroekonomický agregát má na ne najvýraznejší vplyv. SD = spotrebné dane, DPFOpod = DPFO podnikanie, DPFOzč = DPFO závislá činnosť, SD MO = spotrebná daň z minerálnych olejov, SO= sociálne odvody, ZO= zdravotné odvody.

⁴ Východiskovou bázou pre DPPO je HDP očistený o celkové kompenzácie zamestnancov.

⁵ Korporácia predpokladá že časť dnešného hospodárskeho výsledku (HV) má jednorazový charakter bez vplyvu na tvorbu HV v budúcnosti, čo pre firmu znamená nižší základ dane a zníženie preddavkov.

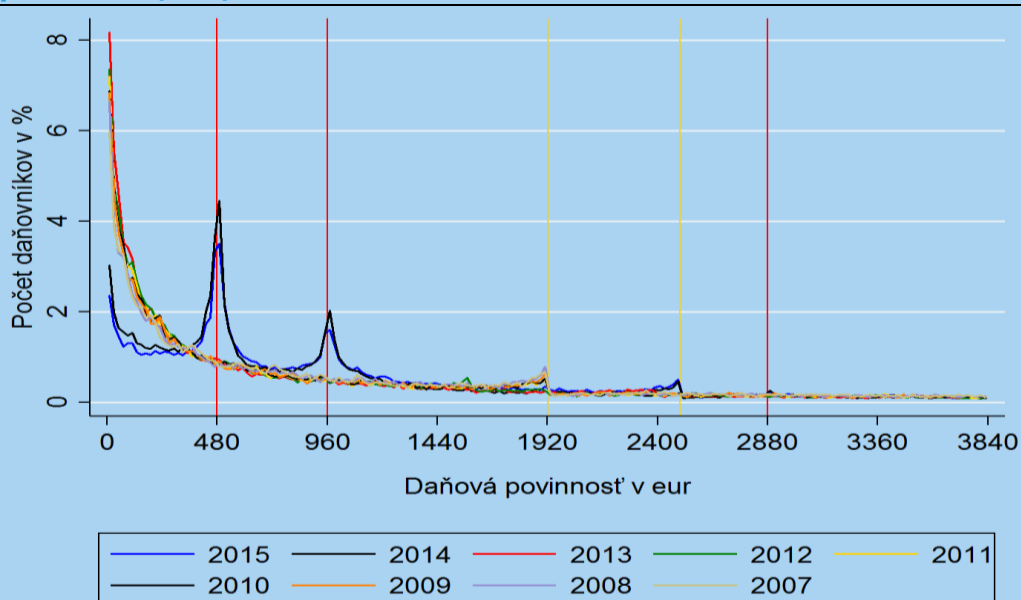
BOX 1: Zvyšujeme odhad vplyvu zrušenia daňovej licencie

Pôvodný statický odhad vplyvu zrušenia diferencovanej minimálnej dani (daňovej licencie) predpokladal IFP na úrovni -72 mil. eur. V priebehu minulého roka Rada pre rozpočtovú zodpovednosť upozornila⁶, že kvôli zmene správania daňovníkov (t.j. po zohľadnení dynamických efektov) by sa celkový vplyv zo zrušenia licencie mohol pohybovať až na úrovni 110 mil. eur.

Z uvedeného dôvodu sme pristúpili k analýze individuálnych údajov daňových priznaní (DP) na korporátnej dani za roky 2014 a 2015. **Na základe výsledkov našej analýzy upravujeme pôvodný odhad zníženia výnosu DPPO o 11 mil. eur na úroveň -83 mil. eur.**

Analýza odhalila, že zavedenie daňovej licencie skutočne spôsobilo **zhlukovanie daňovníkov v okolí licenčných pásem** (roky 2014 a 2015), ktoré nebolo možné pozorovať v distribúcii pred zavedením daňovej licencie (Graf 4). Tento vplyv sme odhadli na úrovni približne 30 mil. eur. Zároveň sme vo finálnom fiškálnom vplyve zohľadnili aj **možnosť uplatnenia zápočtu** daňovej licencie, ktorý v roku 2015 predstavoval 12 mil. eur.

Graf 4: Distribúcia daňovej povinnosti 2007 až 2015 okrem daňovníkov s nulovou povinnosťou (v eur)



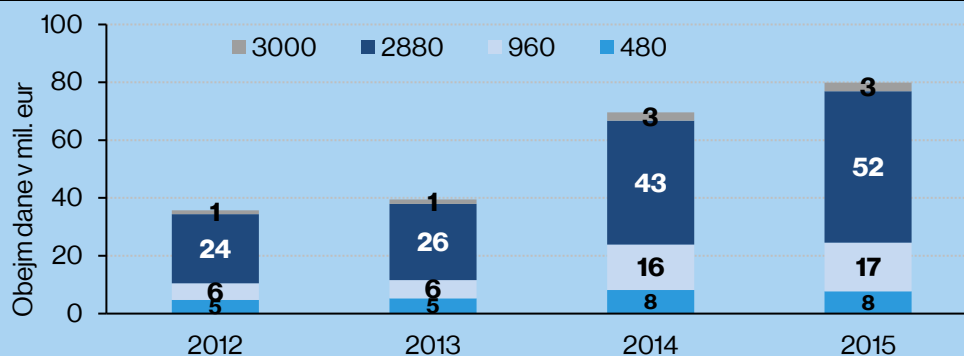
zdroj: individuálne dáta DP FR SR, IFP,

Vplyv zhlukovania ekonomických subjektov reprezentuje zmenu v správaní daňovníkov, ktorí v období pred zavedením daňovej licencie platili nízku, respektíve priznali nulovú daň. Po jej zavedení už **neoptimalizovali hospodársku činnosť na úroveň nulového základu dane, ale priznali vyšší zisk na úrovni dane, ktorá zodpovedá alebo je blízko daňovej licencie.** Uvedené motivácie daňovníkov sú zdrojom dynamického vplyvu zo zrušenia licencie, ktoré vedú k väčšiemu negatívnemu fiškálnemu vplyvu.

Časť efektu zhlukovania pripisujeme aj vplyvu ekonomického rastu. Objem celkovej daňovej povinnosti firiem so zaplatenou daňou do 3 tis. eur rástol pred zavedením licencie a rovnako aj po jej zavedení (Graf 5). Medziročný prírastok v roku 2015 podporuje argument o vplyve pozitívneho vývoja ekonomiky. Navyše, rovnaký vývoj prebiehal aj na **úrovni celkovej daňovej povinnosti očistenej o objem daňovej povinnosti do 3 tis. eur,** kde medziročný rast dane v roku 2014 zodpovedal **18 %** a v roku 2015 **23 %**.

⁶ „Daňové licencie v akcii“, komentár 02/2016, RRZ

Graf 5: Celkový objem korporátnej dane u firiem, ktorých daň bola nižšia než 3 tis. eur



zdroj: IFP, UloziskoIFP

Druhým faktorom určujúcim fiškálny vplyv zrušenia je **zápočet daňovej licencie**.⁷ Podľa individuálnych údajov DP za rok 2015, objem zápočtu tvorí 20 % celkového objemu zaplatenej licencie z prechádzajúceho roku. Podľa očakávaní sa daňovníci racionálne snažia uplatniť maximálny možný zápočet hneď v nasledujúcom roku, čo potvrdzujú aj údaje z analýzy. Nižšie uvádzame výpočet vplyvu zrušenia daňovej licencie (Tabuľka 1).

Tabuľka 1. Štruktúra vplyvu zrušenia daňovej licencie (fiškálny vplyv v mil. eur)

	2014	2015	2016F	2017F	2018F
Výnos daňovej licencie*	-82,5	-74,6	-70,8	-66,9	-62,9
Zhlukovanie subjektov** (r800: 0-3 tis. eur)	-26,2	-28,8	-30,3	-31,8	-33,4
Zápočet daňovej licencie***	-	+12,1	+15,3	+14,4	+13,5
Vplyv zrušenia daňovej licencie	-108,7	-91,3	-85,8	-84,3	-82,8

* medziročný pokles 2014-2015 znížený na ďalšie obdobie o 50 %

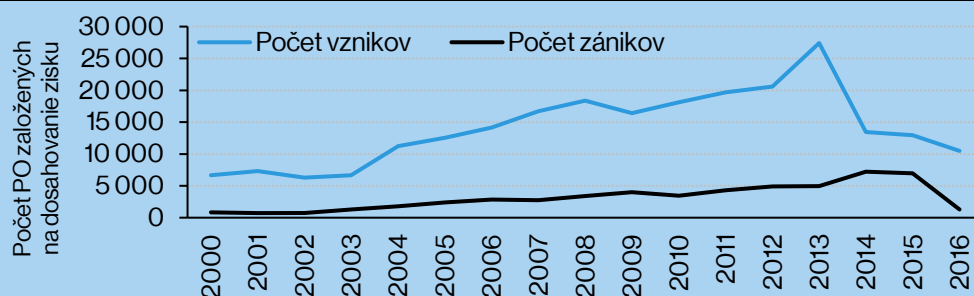
** kumulatívny súčet medziročných rastov (r800 – (r800: 0-3tis. eur), 2015 (y-o-y): 10 %; roky 2016 až 2018 rast 5 %

*** maximálny uplatniteľný zápočet v roku t tvorí 20 % objemu licencie roku t , objem zápočtu roku t je rozdelený $t+1(74 \%)$ a $t+2(26 \%)$ – tento pomer je kumulatívne sčítaný v čase

Vplyv daňovej licencie na rušenie aktívnych PO

Zavedenie daňovej licencie vyvolalo vlnu diskusií o rušení aktívnych spoločností nad rámec deklarovaneho záujmu vyčistenia obchodného registra (OR) o neaktívne spoločnosti. Podľa bližšej analýzy individuálnych údajov OR (Graf 6) vývoj počtu zánikov firiem nedosiahol významné rozmery a k rušeniu dochádzalo najmä u neaktívnych spoločností (firmy, ktoré nedosahovali príjem tvorili v roku 2014 až 80 % zaniknutých subjektov)⁸. Zavedenie daňovej licencie zároveň znížilo prírastky nových firiem. Domnievame sa, že sa spomalil rast firiem, ktoré vznikali skôr za účelom optimalizácie daní a nie primárne ich ďalšieho rozvoja.

Graf 6: Prírastky a úbytky počtu PO založených na dosahovanie zisku



zdroj: IFP, UloziskoIFP

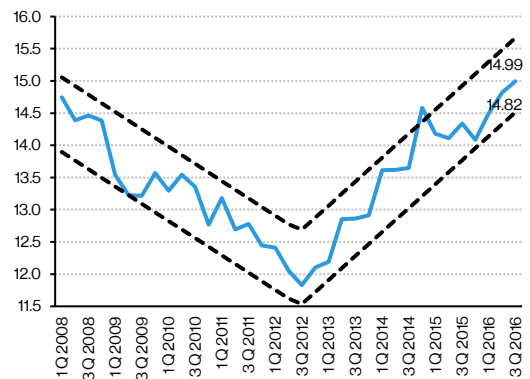
⁷ Kladný rozdiel medzi daňovou licenciou a daňovou povinnosťou určený na zápočet (zníženie daňovej povinnosti) v nasledujúcich (max. 3) zdaňovacích obdobiach.

⁸ Viac v komentári IFP z júna 2015: „Vyššie príjmy z korporátnej dane a výkonnejšej ekonomiky“.



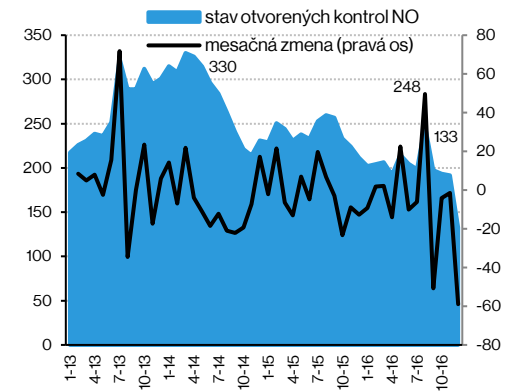
Úspešnosť výberu DPH rastie naďalej. Tretí štvrtrok potvrdil rastúci trend úspešnosti výberu, keď EDS **dosiahla nové pokrízové maximum** (Graf 7). Výnos DPH v roku 2016 bol korigovaný kontrolnou činnosťou FR SR, ktoré uzatvorilo značný objem kontrol nadmerných odpočtov (NO, Graf 8). Zníženie objemu otvorených kontrol NO je pozitívnym krokom voči podnikateľskému prostrediu, keďže zvyšuje cash-flow dotknutých subjektov. Na horizonte prognózy očakávame udržanie úspešnosti výberu dane na úrovni odhadu roku 2016⁹.

Graf 7: Efektívna daňová sadzba DPH (%)



Zdroj: IFP, UloziskoIFP

Graf 8: Objem otvorených kontrol NO a mesačný prírastok (mil. eur)



Zdroj: FR SR, UloziskoIFP

V prípade **sociálnych a zdravotných odvodov** sa v 4. štvrtroku zastavil trend ich rýchlejšieho rastu oproti mzdovej báze odhadnutej Výborom pre makroekonomické prognózy. Odvody dokonca medziročne rástli mierne pomalšie ako mzdová báza. Napriek tomu očakávame, že výnos **sociálnych odvodov** bude v roku 2016 v súlade s novembrovým odhadom. V ďalších rokoch predpokladáme rast odvodov v súlade s rastom mzdovej bázy. Výnos zdravotných odvodov v roku 2016 očakávame kvôli pozitívnejšiemu zúčtovaniu **zdravotných odvodov** za rok 2015 mierne lepší. Roky 2017 až 2020 pozitívne ovplyvní vývoj na trhu práce, zrušenie stropu pre platenie zdravotných odvodov (BOX 2) a nižší vplyv odvodovej odpočítateľnej položky (OOP). Na základe predbežných údajov od Všeobecnej zdravotnej poisťovne aktualizujeme vplyv OOP¹⁰, ktorý očakávame v rokoch 2017 až 2019 o 26,1 mil. eur až 41,9 mil. eur nižší.

BOX 2: Zrušenie stropu pre zdravotné odvody

S účinnosťou od 1. januára 2017 bol zrušený strop pre platenie zdravotných odvodov. V roku 2016 platilo, že výška stropu bola mesačne (ročne) ohraničená sumou 4 290 eur (51 480 eur). Príjmy nad túto sumu nepodliehali zdravotným odvodom. Od roku 2017 sú zdravotné odvody platené z neobmedzenej výšky príjmu. Zrušenie stropu zvýšilo progresivitu daňového systému a zvýšilo priemerné zaťaženie zamestnancov s príjmom na úrovni sedem násobku priemernej mzdy.

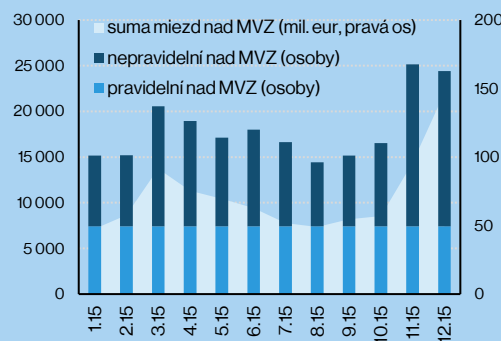
V roku 2015 bolo 7 400 zamestnancov, ktorých príjem pravidelne, každý mesiac, presahoval hodnotu stropu pre zdravotné odvody. Minimálne 1-krát v roku prekročilo hodnotu mesačného stropu 72 tisíc zamestnancov a ročnú hodnotu stropu prekročilo

⁹ Určenej ako priemer úspešnosti výberu z posledných dvoch známych kvartálov. Pri tomto prístupe zotrávame už od februára 2014.

¹⁰ Údaje VŠZP extrapolujeme na celý trh verejného zdravotného poistenia predpokladajúc v čase konštantný podiel poisťovní na trhu.

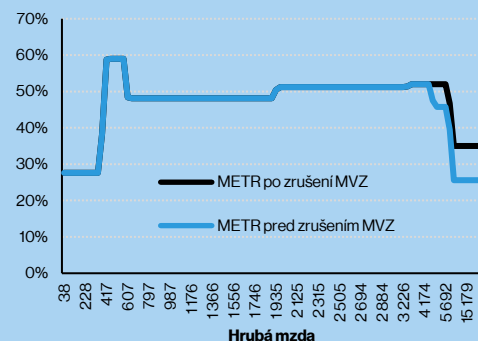
v roku 2015 viac ako 16 tisíc zamestnancov. Opatrenie prinesie vyšší výnos zdravotných odvodov na úrovni zhruba 100 miliónov eur ročne.

Graf 9: Zamestnanci s príjmami nad MVZ¹¹ v roku 2015



Zdroj: IFP, UloziskoIFP

Graf 10: Marginálne zaťaženie práce podľa výšky hrubej mzdy

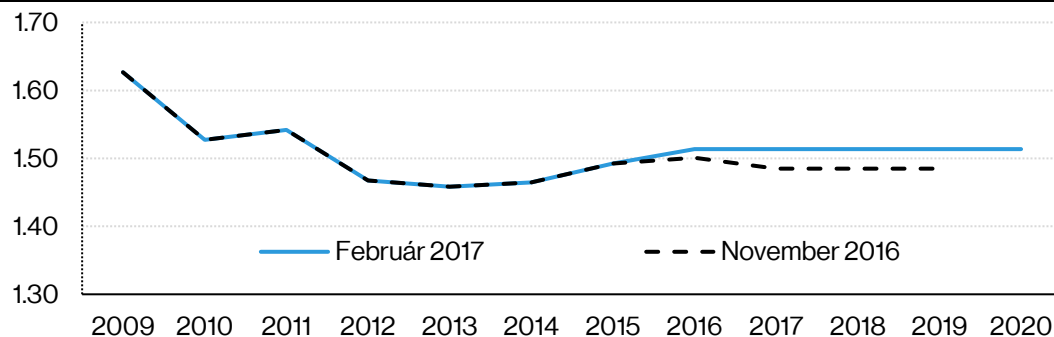


Zdroj: IFP, UloziskoIFP

Úspešnosť výberu spotrebnej dane z MO udrží úroveň z minulého roka

Oproti novembru zvyšujeme odhad výnosu spotrebnej dane z minerálneho oleja. Záver roka 2016 skončil o 7,3 mil. eur (0,01 % HDP) lepšie, pričom rastúca úspešnosť výberu bola tlmená pomalším rastom ekonomiky. Na základe rastu EDS v rokoch 2014 až 2016 sme prehodnotili odhad vývoja tejto dane do budúcnosti (Graf 10). Pre roky 2017 až 2020 predpokladáme stabilnú úspešnosť výberu dane na úrovni roka 2016. **Ostatné spotrebné dane sa vyvíjajú približne v súlade s novembrovým odhadom.**

Graf 11: Spotrebná daň z minerálnych olejov, vývoj EDS (v %)



zdroj: IFP, UloziskoIFP

Ministerstvo financií SR v súlade s ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti aktualizovalo a zverejňuje prognózy daňových a odvodových príjmov. Tieto prognózy boli prerokované na zasadnutí **Výboru pre daňové prognózy (VpDP) 9. februára 2017. RRZ, NBS, Infostat, ČSOB, SISP, Tatrabanka a UniCreditBank označili prognózu za realistickú.**

Viac o daňových prognózach ako aj podkladové materiály je možné nájsť na [stránke IFP](#) v časti Ekonomické prognózy ⇒ [daňové prognózy](#).

Detailné údaje o vývoji jednotlivých daňových príjmov na horizonte prognózy ako aj rozbitie príspevkov jednotlivých faktorov k aktualizácii prognózy, či podkladové údaje k jednotlivým dátam v komentári sú k dispozícii na [UloziskuIFP](#).

Materiál prezentuje názory autora a Inštitútu finančnej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva financií SR. Cieľom publikovania komentárov Inštitútu finančnej politiky (IFP) je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne ekonomické témy. Citácie textu by sa preto mali odkazovať na IFP (a nie MF SR), ako autora týchto názorov.

¹¹ Maximálny vymeriavací základ, v roku 2015 bola mesačná hodnota 4 120 eur.